

ТРУДОВЕ ПРАВО

Укладач – професор кафедри підприємництва і права, к.держ.упр., доцент М.І. Сьомич

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Трудове право» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки ЗВО СВО «Бакалавр» спеціальності «Економіка».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є трудові відносини, що виникають на підставі укладення трудового договору, і відносини, що тісно пов'язані з трудовими: працевлаштування, навчання і підвищення кваліфікації та перекваліфікації працівників, щодо контролю дотримання законодавства про працю, вирішення трудових спорів, а також відносини соціального партнерства.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна професійної підготовки «Трудове право» - тісно пов'язана з дисциплінами «Історія України», «Правознавство», «Адміністративне право», «Господарське право» та «Цивільне право».

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти навичок оволодіння сукупністю знань з правового регулювання трудових відносин, прийняття ними обґрунтованих рішень у сфері управління, організації виробництва та праці, а також опанування ними методики правового аналізу відповідних правових норм.

1.2. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: надання здобувачам вищої освіти ясного і чіткого уявлення про вивчення ними основних принципів та інститутів трудового права, напрямків їх правового регулювання, набуття навичок роботи з нормативними актами, вміння вирішувати практичні питання і ситуації у сфері правового регулювання трудових правовідносин.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані наступні елементи компетентності:

загальні:

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.

фахові:

- розуміння особливостей поведінки суб'єктів господарювання, їх інтересів та потреб в економічній системі;
- здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують господарські процеси та професійну діяльність;
- здатність аналізувати та розв'язувати завдання у сфері функціонування, розвитку і регулювання соціально-трудова відносин.

Програмні результати навчання:

- розуміти та планувати можливості особистого професійного розвитку;
- вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин;
- застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати;
- використовувати нормативні та правові акти, що регламентують господарську та професійну діяльність.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ЄКТС.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Поняття, предмет та значення трудового права. Джерела трудового права.

Поняття трудового права як галузі права. Предмет трудового права. Метод правового регулювання та його ознаки. Державно-нормативний метод правового регулювання. Локально-договірний метод.

Функції трудового права. Поняття принципів трудового права та їх класифікація.

Система трудового права України. Загальна та особлива частини трудового права. Розмежування трудового права від суміжних галузей права.

Поняття джерел трудового права, їх види. Локальні нормативні акти як особливе джерело трудового права.

Тема 2. Колективні договори і угоди.

Поняття та значення колективного договору. Правові підстави й умови укладення колективного договору. Сторони колективного договору. Строк дії колективного договору.

Зміст колективного договору. Права та обов'язки сторін колективного договору. Нормативні та зобов'язальні положення колективного договору.

Структура і порядок прийняття колективного договору.

Поняття та види колективних угод.

Тема 3. Укладення трудового договору.

Поняття та сторони трудового договору. Зміст трудового договору. Нормативні та погоджувальні умови трудового договору. Необхідні та факультативні умови трудового договору. Письмова й усна форми трудового договору. Строк трудового договору.

Юридичні гарантії при прийомі на роботу. Обмеження при прийнятті на роботу. Вимоги, які висуваються щодо віку і стану здоров'я працівників.

Порядок укладення трудового договору. Документи, що надаються при укладенні трудового договору. Строк випробування.

Види трудових договорів. Трудовий договір про тимчасову та сезонну роботу. Трудовий договір про суміщення професій і посад. Сумісництво. Контракт як особлива форма трудового договору.

Тема 4. Зміна трудового договору.

Переведення на іншу роботу: поняття, класифікація переведень. Постійні та тимчасові переведення. Переведення у разі виробничої потреби та простою. Переведення на легшу роботу за станом здоров'я.

Переміщення на інше робоче місце і його відмінність від переведення. Зміна істотних умов праці.

Тема 5. Припинення трудового договору.

Загальні підстави припинення трудового договору, їх класифікація.

Розірвання з ініціативи працівника трудового договору, укладеного на невизначений строк. Розірвання строкового трудового договору з ініціативи працівника.

Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.

Інші підстави розірвання трудового договору.

Порядок звільнення і проведення розрахунку. Вихідна допомога.

Тема 6. Робочий час і час відпочинку.

Поняття та види робочого часу. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочений та неповний робочий час. Режим ненормованого робочого дня. Надурочна робота. Облік робочого часу.

Поняття та види часу відпочинку. Право працівника на відпустку і гарантії його реалізації.

Види відпусток. Щорічна основна і додаткова відпустка і порядок її надання. Додаткові відпустки у зв'язку з навчанням. Творчі відпустки. Соціальні відпустки. Відпустки без збереження заробітної плати і порядок їх надання.

Тема 7. Оплата праці. Гарантійні та компенсаційні виплати.

Поняття і структура заробітної плати. Основна та додаткова частини заробітної плати.

Системи оплати праці та їх види. Тарифна система. Тарифна сітка і тарифна ставка. Відрядна та погодинна системи оплати праці.

Порядок виплати заробітної плати. Обмеження утримань із заробітної плати. Індексація заробітної плати.

Поняття та види гарантійних та компенсаційних виплат.

Тема 8. Дисципліна праці. Матеріальна відповідальність сторін трудового договору.

Поняття дисципліни праці та засоби її забезпечення. Правила внутрішнього трудового розпорядку. Основні методи забезпечення дисципліни праці. Заохочення як метод забезпечення трудової дисципліни.

Поняття та підстави дисциплінарної відповідальності працівників. Види дисциплінарних стягнень. Загальна та спеціальна дисциплінарна відповідальність. Порядок накладення дисциплінарної відповідальності. Зняття, і оскарження дисциплінарних стягнень.

Поняття матеріальної відповідальності в трудовому праві. Підстави і умови притягнення до матеріальної відповідальності. Види матеріальної відповідальності: обмежена та повна матеріальна відповідальність сторін трудового договору. Колективна (бригадна) матеріальна відповідальність працівників. Матеріальна відповідальність власника за шкоду, заподіяну працівникові. Визначення розміру шкоди та порядок її відшкодування.

Тема 9. Охорона праці. Трудові спори. Нагляд і контроль за додержанням трудового законодавства.

Поняття і зміст охорони праці. Організація охорони праці на підприємстві. Порядок розслідування і обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій, що пов'язані з виробництвом.

Органи нагляду та контролю за охороною праці, їх повноваження. Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці.

Поняття трудових спорів, їх види і причини виникнення. Індивідуальні трудові спори. Колективні трудові спори.

Система органів, що здійснюють розгляд трудових спорів. Комісія по розгляді трудових спорів, її компетенція. Розгляд трудових спорів у суді. Порядок і строки розгляду трудових спорів.

Нагляд і контроль за додержанням законодавства про працю.

3. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Трудове право України [Текст] : академічний курс: Підручник / А. Ю. Бабаскін [та ін.] ; заг. ред. Н. М. Хуторян ; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : А.С.К., 2004. - 607 с.
2. Трудове право України [Текст] : практикум / Г. І. Чанишева [и др.] ; відп. ред. Г. І. Чанишева; Одеська держ. юридична академія. - К. : Юрінком Інтер, 1999. - 288 с.
3. Сьомич М.І. Трудове право: Навчальний посібник / М.І.Сьомич; Полтавська державна аграрна академія, - Видавництво «Інтер – М», Запоріжжя, 2016 – 210 с.

Допоміжна:

1. Договір у цивільному і трудовому праві [Текст] : довідник / Я. М. Шевченко [та ін.] ; ред. Ю. С. Шемшученко, Я. М. Шевченко ; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. - К. : Видавничий Дім "Юридична книга", 2000. - 278 с.
2. Карпенко Д. О. Трудове право України [Текст] : курс лекцій / Дмитро Олександрович Карпенко ; Міжрегіональна академія управління персоналом. - К. : [б.в.], 1999. - 187 с.
3. Короткін В.Г. Трудове право: Прийняття на роботу і звільнення [Текст] : навч.-метод. розробка / В. Г. Короткін ; Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП). - 2-ге вид., перероб. - К. : МАУП, 2000. - 88 с.
4. Прокопенко В. І. Трудове право [Текст] : курс лекцій / Володимир Іванович Прокопенко. - К. : Вентурі, 1996. - 224 с.
5. Трудовое право [Текст] : альбом схем: Учеб. пособие / А. А. Савченко [и др.] ; Национальный ун-т внутренних дел. - Х. : Еспада, 2004. - 252 с.
6. Кодекс Законів про працю України з постатейними матеріалами / ред. В.С. Ковальський. – К.: Юрінкомінтер, 2006. – 1200 с.
7. Кодекс Законів про працю України . Закон України "Про відпустки". – Х.: Рузікон, 1997. – 270 с.
8. Кодекс Законів про працю України з постатейними матеріалами / ред. В.М. Вакуленко. – к.: Юрінком, 1998. – 1039 с.
9. Стичинський Б. С. Науково-практичний коментар до законодавства України про працю [Текст] / Броніслав Станіславович Стичинський [та ін.]. - 2.вид., доп.та перероб. - К. : А.С.К., 2001. - 1072 с.

Інформаційні ресурси

1. Лига Бизнес Информ. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.liga.net/> – Назва з титул. екрану.
2. Наукова бібліотека ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.library.univ.kiev.ua – Назва з титул. екрану.
3. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/> – Назва з титул. екрану.
4. Національна Парламентська бібліотека України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nplu.kiev.ua/> – Назва з титул. екрану.
5. Нормативні акти України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua/> – Назва з титул. екрану.
6. Право. Україна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.iegai.com.ua/cgi-bin/matrix.cgi/pravo.html> – Назва з титул. екрану.
7. Сайт «Бібліотека юриста». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.lawbook.by.ru/> – Назва з титул. екрану.
8. Сервер Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua/>. – Назва з титул. екрану.